

Η ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ.*

Μουζακίτης Χρήστος

Διδάκτωρ. Καθηγητής Κοινωνικής Εργασίας στο
Τ.Ε.Ι. Πάτρας. Τέως Πανεπιστημιακός Καθηγητής
των Μεταπτυχιακών Σχολών Κοινωνικής Εργασίας
των Πανεπιστημίων: ARKANSAS, DENVER,
MARYLAND.

Η συμβουλευτική δεν είναι κάτι άγνωστο στη χώρα μας και ιδιαίτερα σε σχέση με την κοινωνική πρόνοια. Η παρουσία της συμβουλευτικής σαν μια οργανωμένη θεωρητική προσέγγιση είναι στενά συνδεδεμένη με την εμφάνιση της Κοινωνικής Εργασίας στον ελληνικό χώρο εδώ και 43 χρόνια. Βέβαια, την εποχή εκείνη η Κοινωνική Εργασία ως επίσης και η Συμβουλευτική, δεν ήταν αυτό που είναι σήμερα γιατί αμφότερες έχουν εξελιχθεί όσον αφορά το εύρος των δραστηριοτήτων τους, την επιστημονική τους τεκμηρίωση και τις προϋποθέσεις εφαρμογής τους.

Ο κ. Δημητρόπουλος στο βιβλίο του “Συμβουλευτική και Συμβουλευτική ψυχολογία” αναφέρεται σε τρεις άξονες γύρω από τους οποίους ορίζει τι είναι Συμβουλευτική. Ο πρώτος είναι η λειτουργία και η μορφή της, ο δεύτερος ο επιστημονικός της χαρακτήρας και ο τρίτος ο σκοπός της.

Σε σχέση με τον ορισμό της Συμβουλευτικής ο πρώτος άξονας λέει ότι “είναι η διαδικασία εκείνη κατά την οποία είτε κατά τρόπο ατομικό είτε κατά τρόπο ομαδικό ένας ειδικός που υπό ορισμένες προϋποθέσεις λέγεται Σύμβουλος, συνεξετάζει με το άτομο (ή κάποια άτομα) θέματα ή προβλήματα που απασχολούν το άτομο (ή τα άτομα) και διευκολύνει τη λύση τους”. Περαιτέρω τονίζει ότι σαφή συστατικά του ορισμού αυτού ή και άλλων ομοειδών, είναι 1) η ύπαρξη ενός ειδικευμένου ατόμου 2) η ύπαρξη ενός “πελάτη” που σε πολλές περιπτώσεις πελάτης μπορεί να θεωρηθεί μια ομάδα ατόμων και 3) η ύπαρξη της Σχέσης.

Όσον αφορά το δεύτερο άξονα η Συμβουλευτική είναι μια επιστημονική περιοχή, ευδιάκριτη και συνεχώς εξελισσόμενη.

Σε σχέση με τον τρίτο άξονα είναι μία μέθοδος προσέγγισης και παρέμβασης βοήθειας, μια πορεία εργασίας που απαιτεί τη χρήση δεξιοτήτων για την εφαρμογή της στην προσπάθεια παροχής βοήθειας ή πρόληψης. (7)

Οι αναφορές αυτές του κ. Δημητρόπουλου ως προς το τι είναι Συμβουλευτική και οι άξονες γύρω από τους οποίους περιστρέφεται σε όσους από σας είστε κοινωνικοί λειτουργοί, έχετε σπουδάσει κοινωνική εργασία, όπως και σε μένα που έχω διδάξει επί δύο δεκαετίες σε μεταπτυχιακές σχολές

* Εισήγηση στην ημερίδα “Συμβουλευτική έννοια - σκοπός - Ειδικές εφαρμογές” που οργάνωσαν στην Αθήνα στις 23 Μαΐου 1992, η Ελληνική Εταιρεία Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (Ε.Λ.Ε.Σ.Υ.Π.) και ο Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος (Σ.Κ.Λ.Ε.)

κοινωνικής εργασίας μαθήματα μεθοδολογίας, είναι πάρα πολύ γνωστές. Και δεν εννοώ αυτά που διδάσκονται σήμερα οι σπουδαστές κοινωνικής εργασίας στις Σχολές των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, και στις Σχολές Κοινωνικής Εργασίας του Εξωτερικού, αλλά και τότε, πριν 43 χρόνια στις διάφορες ιδιωτικές Σχολές.

Αλήθεια ποιος είναι αυτός ο Κοινωνικός Λειτουργός που δεν γνωρίζει ότι η Κοινωνική Εργασία με άτομα και ομάδες ατόμων είναι μία διαδικασία, μια διεργασία, ότι απαιτούνται εξειδικευμένες γνώσεις για την άσκηση και εφαρμογή της; Ποιος δεν έχει ακούσει για τον “πελάτη” που μπορεί να είναι το άτομο ή η ομάδα και ότι η σχέση είναι “ο ακρογωνιαίος λίθος” στην οποιαδήποτε προσέγγιση όπως χαρακτηριστικά είπε η MARY RICHMOND πριν 75 χρόνια και επανέλαβε ο FATHER FELIX BISTECK στο περίφημο βιβλίο του THE Casework RELATIONSHIP;

Είμαι βέβαιος ότι όχι μόνο απλά γνωρίζετε και έχετε ακούσει τις έννοιες αυτές αλλά ότι έχουν γίνει αναπόσπαστο βίωμα της όλης επιστημονικής και επαγγελματικής σας συμπεριφοράς.

Ίσως πολλοί από σας να νομίζετε ότι με τα πιο πάνω σχόλια που έκανα ότι είμαι σε αντίθεση με τη Συμβουλευτική και υπέρ της Κοινωνικής εργασίας και ίσως ότι έχω ξεφύγει του θέματός μου, που είναι η Συμβουλευτική στην Κοινωνική Πρόνοια. Κάθε άλλο παρά αυτή είναι η περίπτωση.

Θεωρώ όμως αναγκαίο πριν κάνω αναφορά στη χρήση της Συμβουλευτικής στην Κοινωνική Πρόνοια, να διατυπώσω τις σκέψεις μου σ’ αυτό που υπήρχε και υπάρχει σήμερα στους χώρους αυτούς. Γιατί δεν είναι σωστό απλώς να απαντήσω με ένα ναι ή όχι ή το πώς η Συμβουλευτική μπορεί να εφαρμοσθεί στους χώρους αυτούς. Γιατί ορισμένα άτομα που δεν γνωρίζουν τα πλαίσια Κοινωνικής Πρόνοιας όπως το ΠΙΚΠΑ, η Μέριμνα, ο ΕΟΠ μπορεί να απορήσουν και να διερωτηθούν με ποιον τρόπο ή τρόπους γινόταν και γίνεται μέχρι σήμερα η προσφορά υπηρεσιών στα άτομα που έχουν ανάγκη. Και η απορία αυτή είναι δικαιολογημένη γιατί για πολλές δεκαετίες αυτοί που εργάζονταν και εργάζονται στους προνοιακούς χώρους, προσφέρουν υπηρεσίες με κάποιο εννοιολογικό σκεπτικό, με κάποιο σύστημα προσέγγισης και ίσως με κάποια μεθοδολογία. Λέω ίσως, διότι και εγώ δεν είμαι πεπεισμένος, και δυστυχώς αυτή είναι η αλήθεια, ότι αυτό που κάνουν όπως το κάνουν, ανταποκρίνεται σε μια μεθοδολογική προσέγγιση.

Όπως όλοι γνωρίζετε η πλειονότητα αυτών που εργάζονται στα προνοιακά πλαίσια είναι κοινωνικοί λειτουργοί. Η εκπαίδευσή τους προέρχεται είτε από τις παλιές σχολές Κοινωνικής εργασίας είτε από τις τρεις σχολές των Τ.Ε.Ι. Αυτά που έχουν διδαχθεί πέραν των γενικών μαθημάτων όπως για παράδειγμα ψυχολογία, κοινωνιολογία και άλλα, διδάσκονται μια σειρά μαθημάτων ειδικότητας - μεθοδολογίας όπως κοινωνική εργασία με άτομα (Casework), Κοινωνική Εργασία με ομάδες, Κοινωνική εργασία με κοινότητα, Κοινωνική εργασία με οικογένεια, και Κοινωνική εργασία με ειδικούς πληθυσμούς ατόμων όπως διανοητικά καθυστερημένα, ναρκομανείς και άλλα.

Εάν κάνουμε μια συγκριτική αντιπαράθεση των δύο βασικών μαθημάτων μεθοδολογίας, δηλαδή κοινωνική εργασία με άτομα και ομάδες (Casework και GROUP WORK) με το εννοιολογικό υπόβαθρο της Συμβουλευτικής, όπως την παρουσιάζει ο κ. Δημητρόπουλος και άλλοι, διαπιστώνουμε ότι δεν διαφέρουν σε τίποτα. Η σπουδαιότητα της Σχέσης, η σπουδαιότητα της συνέντευξης, ο σκοπός, η διάγνωση, ο σχεδιασμός της παρέμβασης, η επιλογή μεθοδολογικών σχημάτων, η αξιολόγηση και γενικά οι απαιτούμενες γνώσεις των συμβούλων είναι ακριβώς οι ίδιες τόσο σε αυτό που λέγεται συμβουλευτική όσο και σ’ αυτό που ονομάζεται Κοινωνική Εργασία με άτομα και ομάδες.

Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί λοιπόν που εργάζονται στους χώρους κοινωνικών υπηρεσιών και ιδιαίτερα σε προνοιακά πλαίσια στην ουσία είναι σύμβουλοι και επιπλέον των άλλων καθηκόντων τους ασκούν ή πρέπει να ασκούν τη συμβουλευτική αφού επί 3 1/2 χρόνια έχουν εκπαιδευθεί γι' αυτό το σκοπό. Με άλλα λόγια ασκούν την κοινωνική εργασία στην ευρύτερή της έννοια και χρησιμοποιούν τη Συμβουλευτική σαν όργανο προσέγγισης των ατόμων “πελατών” για να τους βοηθήσουν.

Αυτό που είναι πρόβλημα, είναι κατά πόσον αυτό που πρέπει να γίνεται πράγματι γίνεται ουσιαστικά και αποτελεσματικά. Εγώ θα συμφωνήσω με τον κ. Δημητρόπουλο όταν λέει στο βιβλίο του ότι αυτό που γίνεται σήμερα στην Ελλάδα σε σχέση με τη συμβουλευτική, είναι άναρχο, ασυστηματοποίητο και αμέθοδο. Ιδιαίτερα στο χώρο των προνοιακών υπηρεσιών ακριβώς αυτή είναι η περίπτωση. Οι λόγοι όμως για αυτή την κατάσταση δεν οφείλονται στο ότι οι σύμβουλοι-κοινωνικοί λειτουργοί δεν έχουν εκπαιδευθεί για να κάνουν αυτό που πρέπει να κάνουν. Η εκπαίδευσή τους για διάφορους λόγους που δεν είναι του παρόντος θέματος, είναι πλημελής. Οι κύριοι όμως λόγοι που έχουν καταληκτική αρνητική επίπτωση μπορούν να εντοπισθούν στα εξής σημεία:

- 1ο Στην έλλειψη επαρκούς αριθμού - Συμβούλων - Κοινωνικών Λειτουργών. (Αυτό είναι χαρακτηριστικό σε όλα τα προνοιακά πλαίσια που έχει σαν αποτέλεσμα την επιφόρτιση των Λειτουργών αυτών με περιπτώσεις που τους εξαναγκάζουν σε πλημελέστατη εφαρμογή της Κοινωνικής εργασίας στην ευρύτερη έννοιά της και της συμβουλευτικής ειδικότερα.
- 2ο Στην έλλειψη εποπτείας όχι μόνο σαν όργανο ελέγχου, αλλά κυρίως σαν όργανο ποιοτικού ελέγχου των προσφερομένων υπηρεσιών και ιδιαίτερα σαν όργανο μάθησης και προαγωγής της γνώσης. Δεν είναι υπερβολή εάν πούμε ότι οι Λειτουργοί αυτοί άπαξ και προσληφθούν σε μία προνοιακή υπηρεσία, συμπεριφέρονται σαν “ελεύθεροι σκοπευτές” προκειμένου να ανταποκριθούν στις πιέσεις που υφίστανται με παράγωγα την αναρχία και τη μη συστηματική προσέγγιση σε αυτό που πρέπει να κάνουν και για το οποίο έχουν εκπαιδευθεί, δηλαδή συμβουλευτική - Κοινωνική εργασία.
- 3ο Οι ανωτέρω δύο λόγοι, αλλά και άλλοι, οργανωτικής φύσεως, δεν επιτρέπουν τη σωστή δόμηση των προνοιακών υπηρεσιών, ώστε να μπορούν να κινούνται μέσα στους κανόνες αυστηρής επαγγελματικής δεοντολογίας και για την εφαρμογή προσεγγίσεων όπως αυτές υπαγορεύονται από τη θεωρία και την έρευνα, σε σχέση με τη συμβουλευτική στην Κοινωνική Εργασία.
- 4ο Η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής στα προνοιακά πλαίσια δεν επιτρέπουν την ορθή εφαρμογή θεωρητικών κατευθύνσεων όπως αυτές απορρέουν από τη Συμβουλευτική ή την Κοινωνική Εργασία, με άτομα και ομάδες. Βασικές αρχές όπως ο σεβασμός στον πελάτη, η εξατομίκευση, ο συνεπής χειρισμός του προβλήματός του, πολλές φορές καταπατούνται λόγω της έλλειψης στοιχειωδών μέσων για την εκπλήρωση μιας σωστής προσέγγισης.

Όλοι αυτοί οι λόγοι είναι ενδεικτικοί του γεγονότος της εσφαλμένης πολιτικής των εκάστοτε κυβερνήσεων σε σχέση με την πρόνοια αφού η όποια ενίσχυση που τους δίνεται δεν επιτρέπει την ορθολογιστική αντιμετώπιση των συνεχώς αυξανόμενων προβλημάτων, που καλούνται να χειρισθούν. Δεν είναι δύσκολο να εισηγείται κανείς την αλλαγή της μιας προσέγγισης, με κάποια άλλη είτε αυτή ακούει στο όνομα Συμβουλευτική απλώς ή Κοινωνική Εργασία με άτομα. Δύσκολο είναι να πεισθούν οι κρατούντες να κάνουν τις αλλαγές εκείνες στην πρόνοια που θα επιτρέψουν τη σωστή και αποτελεσματική υλοποίηση των όποιων εισηγήσεων. Για παράδειγμα, όλοι γνωρίζετε πόσο βραδυπο-

ρούν και πόσο αναβάλουν τη συνεχώς υποβαλλόμενη εισήγηση για την τετραετή εκπαίδευση των Κοινωνικών λειτουργών που τόσο στενά άπτεται της ποιοτικής αναβάθμισης των προνοιακών πλαισίων ειδικότερα και γενικά της Κοινωνικής Εργασίας.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να πω δύο λόγια γι' αυτό που συμβαίνει στα προνοιακά πλαίσια του εξωτερικού και ιδιαίτερα στις ΗΠΑ σε σχέση με τη συμβουλευτική ή όπως προσδιορίζεται από τον αγγλικό όρο Counseling. Η χρήση του όρου Counseling ή συμβουλευτική δεν υποδηλεί κάποια συγκεκριμένη θεωρητική προσέγγιση και χρησιμοποιείται σαν ένας γενικός όρος, όχι πολύ συχνά, αντί του ευρέως χρησιμοποιούμενου όρου Casework που αναφέρεται στην κατά περίπτωση κοινωνική εργασία και που αυτός ο όρος επίσης δεν υποδηλεί κάποια συγκεκριμένη θεωρητική προσέγγιση. Είναι ένας ενοποιητικός όρος που υποδηλεί τη χρήση διαφόρων μεθόδων, προσεγγίσεων και ακόμη ρόλων. Είναι γεγονός ότι στις ΗΠΑ για πολλά χρόνια υπήρξε σύγχυση του όρου Casework με συγκεκριμένες παραδοσιακές προσεγγίσεις όπως για παράδειγμα η ψυχοκοινωνική προσέγγιση της Hollis, η Λειτουργική προσέγγιση της λύσης προβλημάτων (Problem - Solving Approach) της Perlman και άλλες. Έγινε όμως σαφές ότι οι προσεγγίσεις αυτές δεν είναι Casework αλλά τρόποι μέσω των οποίων η Casework υλοποιείται. Οπότε η Casework είναι ανεξάρτητη ενός συγκεκριμένου θεωρητικού προσανατολισμού.

Δηλαδή η Casework είναι Casework ανεξάρτητα κάποιας θεωρίας. Δεν είναι μέθοδος όπως δεν είναι θεωρία και κάθε σχετική θεωρία μπορεί να είναι θεωρία της Casework (Joel Fisher).

Στα δημόσια προνοιακά πλαίσια των ΗΠΑ και στους ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικών υπηρεσιών για την οικογένεια και το παιδί (Family and Children's services) η εφαρμογή της ενοποιημένης (Intergrated) προσέγγισης, είναι γεγονός εδώ και αρκετά χρόνια. Η ενοποιημένη προσέγγιση θέλει τον Κοινωνικό Λειτουργό (Σύμβουλο αν θέλετε) να είναι ικανός να παρεμβαίνει όχι μόνο σε σχέση με το άτομο, αλλά σε σχέση με το άτομο μέσα στην ομάδα, στην οικογένεια και στον ευρύτερο χώρο μέσα στον οποίο ζει. Αυτή άλλωστε είναι και η εκπαιδευτική προσέγγιση των δεκάδων μεταπτυχιακών σχολών κοινωνικής εργασίας στις ΗΠΑ.

Με την εκατονταετή παράδοση που υπάρχει στα προνοιακά πλαίσια, ή προγράμματα των ΗΠΑ που είναι άρρηκτα συνδεδεμένη η Κοινωνική Εργασία, αντιλαμβάνεται κανείς ότι μία άλλη ειδικότητα όπως η Συμβουλευτική είναι δύσκολο να γίνει αποδεκτή και να εδραιωθεί στους χώρους αυτούς. Ιδιαίτερα, επειδή η συμβουλευτική καλύπτεται από ένα σκέλος της Κοινωνικής Εργασίας που είναι αυτό που αναφέρθηκα προηγουμένως η ενοποιημένη προσέγγιση.

Ακόμη θέλω να σημειωθεί ότι στις ΗΠΑ Κοινωνικοί Λειτουργοί οι οποίοι δεν εργάζονται σε δημόσια ή ιδιωτικά προνοιακά πλαίσια, κάνουν χρήση της εκπαίδευσης που έλαβαν στις σχολές Κοινωνικής Εργασίας όχι σαν κοινωνικοί λειτουργοί αλλά ως σύμβουλοι (Counselors), θεραπευτές και ψυχοθεραπευτές και τούτο επειδή η Κοινωνική Εργασία όπως απεδείχθει, πιο πάνω εκπαιδεύει σε αυτό που λέγεται συμβουλευτική.

Στη Γερμανία από ότι γνωρίζω σαν αποτέλεσμα μιας σύντομης επίσκεψης σε μια Σχολή Κοινωνικής Εργασίας, φαίνεται ότι το σκέλος της εκπαίδευσης των Κοινωνικών λειτουργών που μπορεί να χαρακτηριστεί ως συμβουλευτική, είναι διαχωρισμένο και διδάσκεται σε πανεπιστημιακό επίπεδο κάτω από το όνομα Κοινωνική Παιδαγωγική. Οπότε οι κοινωνικοί λειτουργοί απόφοιτοι των Fachhochsuler στελεχώνουν προνοιακά πλαίσια για την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών, διεκπεραίωση διαφόρων

κοινωνικών προγραμμάτων και άλλων πρακτικών θεμάτων. Οι Κοινωνικοί Παιδαγωγοί επιλαμβάνονται προβλημάτων ψυχοκοινωνικών δυσλειτουργιών, σχέσεων, παραπωματικών συμπεριφορών και άλλων προβλημάτων. Όπως με πληροφόρησαν οι καθηγητές της Σχολής Κοινωνικής Εργασίας στη Γερμανία υπήρχε θέμα συγχώνευσης της σχολής Κοινωνικής Εργασίας με αυτή της Κοινωνικής Παιδαγωγικής, λόγω της μη προσέλευσης ικανού αριθμού φοιτητών.

Εκ των ανωτέρω γίνεται εμφανές ότι στις ΗΠΑ ως επίσης και στην Ελλάδα τα προνοιακά πλαίσια στελεχώνονται από κοινωνικούς λειτουργούς οι οποίοι εκπαιδεύονται και στη συμβουλευτική (κοιν. εργασία με άτομα, ομάδες, οικογένειες) και στην ευρύτερη Κοινωνική Εργασία ενώ στη Γερμανία υπάρχει ένας σαφής διαχωρισμός ρόλων αυτός του Κοιν. Λειτουργού και του Κοινωνικού Παιδαγωγού ή συμβούλου εάν θέλετε.

Το ερώτημα που ίσως πρέπει να απαντηθεί, είναι κατά πόσον αποτελεσματικά είναι τα σχήματα αυτά εκπαίδευσης λειτουργών για τα προνοιακά πλαίσια. Για τη Γερμανία δεν μπορώ να μιλήσω γιατί δεν γνωρίζω ούτε τον χώρο ούτε το προνοιακό σύστημα, πέραν των σχολίων που έκανα για την εκπαίδευση. Για τις ΗΠΑ όμως μπορώ να εκφράσω γνώμη αφού εργάσθηκα για πολλά χρόνια στο προνοιακό σύστημα (Public Welfare System) σαν κοινωνικός λειτουργός, επόπτης και διευθυντής ενός ιδιωτικού προνοιακού πλαισίου.

Πρώτα απ' όλα θα πρέπει να πω ότι τα προβλήματα στα οποία αναφέρθηκα στην αρχή της ομιλίας μου σε σχέση με τα προνοιακά πλαίσια της χώρας μας, στις ΗΠΑ δεν υπάρχουν σε βαθμό που να επηρεάζουν αρνητικά την προσφορά υπηρεσιών και την μαθησιακή εξέλιξη των κοινωνικών λειτουργών.

Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί, ένας μεγάλος αριθμός των οποίων είναι απόφοιτοι μεταπτυχιακών σχολών Κοινωνικής Εργασίας, συνεπικουρούμενοι από βοηθούς κοινωνικούς λειτουργούς και από ένα σωστά οργανωμένο πλέγμα βοηθητικών υποστηρικτικών υπηρεσιών επικεντρώνεται και στο συμβουλευτικό τους έργο με άτομα, ομάδες ατόμων και οικογένειες κατά 80% του χρόνου τους και κατά ένα 20% σε συγκεκριμένο έργο υπηρεσιών που σχετίζεται με την αποτελεσματική έκβαση μιας περίπτωσης. Όπως για παράδειγμα η εμπλοκή του με έναν παραπωματικό έφηβο του οποίου οι γονείς έχουν συζυγικά προβλήματα και που χρησιμοποιεί υπηρεσίες αναδοχής και υπηρεσίες οικονομικής ενίσχυσης. Στο παράδειγμα αυτό βλέπουμε τον ολοκληρωμένο ρόλο του Κοινωνικού Λειτουργού σαν συμβούλου με τον έφηβο, ατομική συμβουλευτική με την οικογένεια, οικογενειακή θεραπεία με τον έφηβο και πάλι, που πιθανόν να τον βάλει σε μια συμβουλευτική ομάδα εφήβων. Ακόμη βλέπουμε την άλλη διάσταση του ρόλου του σαν συντονιστή για την πιθανή τοποθέτησή του για συγκεκριμένο χρόνο σε ανάδοχη οικογένεια που ίσως απόρροια της θεραπευτικής του παρέμβασης και τις ενέργειες στις οποίες προβαίνει να τους βοηθήσει με κάποια οικονομική ενίσχυση. Θα μπορούσα να απαριθμήσω δεκάδες παραδείγματα όπου φαίνεται η αλληλοσυμπλήρωση των ρόλων του Κοινωνικού Λειτουργού σε ένα αμερικάνικο προνοιακό πλαίσιο και που σε ένα μεγάλο ποσοστό είναι αποτελεσματική. Και βέβαια υπάρχουν προβλήματα, ιδιαίτερα όταν ο φόρτος εργασίας υπερβαίνει τις 20 με 25 περιπτώσεις το μήνα και μάλιστα όταν μερικές περιπτώσεις έχουν ανάγκη επείγουσας παρέμβασης. Κατά τη γνώμη μου πάντως η εκπλήρωση του διαδικού αυτού ρόλου τον καθιστά τον μόνο υπεύθυνο μιας περίπτωσης και έτσι αποφεύγεται ο κατακερματισμός της, κάτι που συνέβαινε παλαιότερα. Αποκτά μιά, σε βάθος, κατανόηση των ψυχολογικών και ιδιαίτερα των κοινωνικών

περιβαλλοντικών παραγόντων αφού ο σύμβουλος αυτός Κοινωνικός Λειτουργός, μπαίνει μέσα στο φυσικό περιβάλλον του ατόμου - ατόμων και γίνεται όχι απλώς σύμβουλος - θεραπευτής, αλλά και συνεργάτης και βοηθός στις συγκεκριμένες ανάγκες που αντιμετωπίζουν. Με το σχήμα αυτό αποφεύγεται η δημιουργία μιας κάστας συμβούλων, μιας γραφειοκρατικής προσέγγισης που κατά κανόνα δεν ενδείκνυται με το είδος των ατόμων - πελατών που κάνουν χρήση των προνοιακών υπηρεσιών στις ΗΠΑ.

Τελειώνοντας θέλω να επανέλθω στην ελληνική πραγματικότητα σε σχέση με τα προνοιακά πλαίσια υπηρεσιών. Έχω ήδη τονίσει την κατάσταση που επικρατεί εκεί και πόσο αδύνατη είναι η ουσιαστική υλοποίηση του διαδικού ρόλου των Κοινωνικών Λειτουργών και η αντίφαση που υπάρχει σε αυτά που η πολιτεία έχει θεσμοθετήσει σε σχέση με την πρόνοια. Να σας υπενθυμίσω όμως το Άρθρο 2 του Προεδρικού Διατάγματος “περί καθορισμού του αντικειμένου εργασίας των Κοινωνικών Λειτουργών” του 1978, το οποίο λέει ότι “Ο Κοιν. Λειτουργός εἰς τον τομέα της Κοινωνικής Πρόνοιας συμβάλλει εἰς την πρόληψη και εἰς την αντιμετώπιση ψυχοκοινωνικοοικονομικών προβλημάτων κατηγοριών πληθυσμοῦ οἵτινες ὑπὸ την πίεση κοινωνικοοικονομικών μεταβολών, ἐκτάκτων συμβάντων ἢ προβλημάτων, προκαλουμένων ἐκ διαφόρων αἰτιών, περιήλθον ἢ κινδυνεύουν να περιέλθουν εἰς κατάσταση ἀδυναμίας προσαρμογῆς των εἰς το κοινωνικό περιβάλλον”.(8)

Το τι έχει συμβεί μετά ταύτα και συμβαίνει τώρα στις υπηρεσίες πρόνοιας σε σχέση με αυτά που καθορίζει το νομοσχέδιο, έχω ήδη αναφερθεί. Και ερωτώ. Πιστεύεται ότι η δημιουργία μιας νέας ειδικότητας συμβούλων που θα εργάζονται παράλληλα με κοινωνικούς λειτουργούς μη συμβουλευτικής κατεύθυνσης θα άλλαζε τίποτα στην πρόνοια κάτω από τις επικρατούσες σημερινές συνθήκες όπως τις περιέγραφα ενωρίτερα;

Εγώ πιστεύω όχι και μάλλον σύγχυση θα προξενούσε γιατί μια τέτοια αλλαγή θα επέβαλε την αλλαγή του ρόλου του κοινωνικού λειτουργού. Ο ρόλος του θα επεριόριζετο σε αυτόν του χειριστή πρακτικών ζητημάτων και προνοιακών προγραμμάτων. Και βέβαια θα επιβάλετο αλλαγή στην εκπαίδευση των κοινωνικών λειτουργών κατά το γερμανικό πρότυπο αφού η εκπαίδευση των συμβούλων θα πρέπει να είναι σε πανεπιστημιακό επίπεδο. Κάπως έτσι το βλέπω αφού, ο σύμβουλος δεν θα είναι κοινωνικός λειτουργός και ο κοινωνικός λειτουργός δεν θα είναι σύμβουλος ή μπορεί να είναι σύμβουλος περιορισμένης εμβέλειας.

Μια τέτοια αλλαγή αναμφίβολα θα προξενούσε αναστάτωση και στους προνοιακούς χώρους και στην εκπαίδευση των Κοινωνικών Λειτουργών αλλά και μεταξύ των χιλιάδων Κοιν. λειτουργών που εργάζονται σε άλλους χώρους.

Εξετάζοντας το θέμα από μια ρεαλιστική σκοπιά, λαμβάνοντας υπόψη τα επίπονα βήματα που η Κοινωνική Εργασία έχει κάνει στον ελληνικό χώρο και που εξακολουθεί να κάνει γιατί ακόμη δεν έχει εδραιωθεί στη συνείδηση του λαού και μεταξύ αυτών που αποφασίζουν τις τύχες της Κοινωνικής Πρόνοιας στη χώρα μας, θα πρέπει να εμείνουμε στη θέση ότι η Συμβουλευτική είναι αναπόσπαστο και βασικό σκέλος της Κοινωνικής Εργασίας. Γιατί χωρίς αυτή η επιστημονική της οντότητα θα τεθεί υπό αμφισβήτηση και οι επιπτώσεις στην εξέλιξη του επαγγέλματος θα είναι άκρως αρνητικές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Fischer, Joel. *"Effective Casework Practice"*. McGraw-Hill Book Company, New York. 1978, pp. 9-50.
2. Kenedy, Eugene *"On Becoming a Counselor"*. The Seabury Press, New York 1977.
3. Janis L. Irving. *"Short Term Counsling"*. Yele University Press 1982.
4. Wicks J. Robert *"Counseling Strategies and Intervention Techniques for the Human Services"*. New York 1977.
5. Patterson C.H. *"Theories of Counseling and Psychotherapy"*. Harper and Row, New York 1973.
6. Corey, Gerald *"Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy"* Brooks Cole Publishing Co. 1977.
7. Δημητρόπουλος Γ. Ευστ. *"Συμβουλευτική και Συμβουλευτική Ψυχολογία"*. Η θεωρία, η πράξη της, οι εφαρμογές της. Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 1992.
8. Προεδρικό Διάταγμα "περί καθορισμού του αντικειμένου εργασίας των Κοινωνικών Λειτουργών" (Ε.Κ. τ.Α' φ. 213 της 7 Δεκεμβρίου 1978). Δημοσιεύθηκε στο περιοδικό "Εκλογή", Απρίλιος 1979.